

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра міжнародного права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«International criminal law /

Міжнародне кримінальне право»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «International criminal law / Міжнародне кримінальне право» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 16 с.

Розробник:
Сенаторова Оксана Василівна,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 10 від 31 травня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри міжнародного права
(протокол № 11 від 27 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Стешенко Володимир Миколайович,
кандидат юридичних наук, професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	International criminal law / Міжнародне кримінальне право
Статус навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Сенаторова Оксана Василівна, доцентка кафедри міжнародного права, к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	0509764672
E-mail	o.v.senatorova@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Групові консультації в Telegram Індивідуальні консультації за допомогою сервісу «Zoom»

Анотація навчальної дисципліни

Дається комплексне уявлення про становлення, розвиток і сучасні виклики міжнародного кримінального права, про генезу поняття міжнародного злочину, його кореляцію з транснаціональними та ординарними злочинами, еволюцію концепцій різних категорій міжнародних злочинів (геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та злочину агресії). Визначаються правові засади, юрисдикція та сучасні проблеми функціонування Міжнародного кримінального суду (надалі – МКС), особливості міжнародного кримінального процесу *sui generis*, унікальна роль потерпілих в міжнародному кримінальному процесі, проблемні питання співробітництва Ради Безпеки ООН, держав і Суду, особливості юрисдикції МКС щодо ситуації збройного конфлікту в Україні. Слухачі курсу ознайомлюються знайомити з основними теоретичними дискусіями в сфері міжнародного кримінального права та практичними складнощами, пов'язаними імплементацією його норм в національних правопорядках держав. Слухачі усвідомлюють рамки і особливості дії міжнародного кримінального права у сучасних контекстах: виклики регіоналізації та доктрини імунітетів глав держав, юрисдикційні особливості інкримінування злочину агресії, вибірковість справ, складнощі захисту прав певних категорій

осіб (жінок, дітей), кореляція перехідного правосуддя та міжнародного кримінального права.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань про міжнародні злочини, на які поширюється юрисдикція Міжнародного кримінального суду, про основні процедури Суду, його співробітництво з державами та іншими суб'єктами міжнародного права, вироблення основних умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в сфері застосування норм міжнародного кримінального права як у міжнародній, так і у національній юрисдикціях, імплементації його норм у національному праві України, критичної оцінки доктрини і судової практики міжнародних кримінальних судів.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо міжнародного кримінального права;
- усвідомлення основ та динамічної практики діяльності Міжнародного кримінального суду, специфіки його юрисдикції та особливостей співробітництва держав з цією унікальною міжнародною організацією;
- розвиток умінь з орієнтування в основних нормативних актах щодо боротьби з міжнародними злочинами і співробітництва щодо таких злочинів;
- набуття умінь з кваліфікації, розслідування та кримінального переслідування міжнародних злочинів;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні норм міжнародного кримінального права, стандартів правової допомоги у кримінальних справах в національному правопорядку України;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення нормативно-правових актів та судової практики Міжнародного кримінального суду і трибуналів *ad hoc*, а також актів, що становлять

договірною-правову базу відносин України з іншими державами у сфері боротьби з міжнародними злочинами і царині правової допомоги у кримінальних справах.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Міжнародне право».

Кореквізити: «Universal and regional systems of human rights protection / Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Transitional justice / Перехідне правосуддя».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД 1. Демонструвати знання й розуміння сучасних правових доктрин, категорій і принципів міжнародного кримінального права

РН НД 2. Аналізувати вплив історичних подій на сучасний стан розвитку і майбутнє міжнародного кримінального права, транснаціонального кримінального права, правової допомоги у кримінальних справах.

РН НД 3. Визначати особливості національної і міжнародної кримінальної юрисдикції, вміти вирішувати питання конфлікту юрисдикцій держав та держав і Міжнародного кримінального суду, визначати системні основи діяльності Міжнародного кримінального суду.

РН НД 4. Характеризувати елементи міжнародних злочинів, визначати засади їх імплементації в національний правопорядок і способи подолання колізій між матеріальними нормами міжнародного і національного права, вміти визначати контекстуальні елементи міжнародних злочинів та збирати підтверджуючі їх докази.

РН НД 5. Демонструвати розуміння загальних принципів міжнародного кримінального права та принципів індивідуальної кримінальної

відповідальності за міжнародні злочини.

РН НД 6. Визначати необхідні для розв'язання конкретних задач методи і процедури діяльності Міжнародного кримінального суду, засади співробітництва держав з Міжнародним кримінальним судом, розуміти зобов'язання України в контексті поданих заяв за ст. 12(3) Римського Статуту.

РН НД 7. Визначати завдання та функції всіх органів, покликаних боротися з міжнародними злочинами на міжнародному універсальному та регіональному рівнях.

РН НД 8. Надавати правову оцінку стану імплементації норм міжнародного кримінального права у правову систему України.

РН НД 9. Надавати консультації щодо можливості застосування джерел міжнародного кримінального права і норм правової допомоги у кримінальних справах у правозастосовній практиці України.

РН НД 10. Вміти інтерпретувати норми міжнародних договорів і звичаїв, а також рішень міжнародних судів, застосовувати на практиці норми міжнародних договорів про правову допомогу у кримінальних справах.

РН НД 11. Здійснювати консультування з питань міжнародного кримінального права, транснаціонального кримінального права і правової допомоги у кримінальних справах.

РН НД 12. Надавати консультації потерпілим від міжнародних злочинів щодо їх ролі в міжнародному кримінальному процесі та можливостей захисту їх прав.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Становлення та розвиток міжнародно-правового співробітництва в боротьбі зі злочинністю	Становлення та розвиток міжнародно-правового співробітництва в боротьбі зі злочинністю	8

2	Національна кримінальна юрисдикція: поняття, принципи. Особливості принципу універсальної юрисдикції	Національна кримінальна юрисдикція: поняття, принципи. Особливості принципу універсальної юрисдикції	8
3	Міжнародне кримінальне право: поняття, джерела, загальні принципи	Міжнародне кримінальне право: поняття, джерела, загальні принципи	8
4	Міжнародний кримінальний суд: статус, судустрій і юрисдикція	Міжнародний кримінальний суд: статус, судустрій і юрисдикція	8
5	Поняття та особливості міжнародних злочинів	Поняття та особливості міжнародних злочинів	8
6	Злочин геноциду і злочини проти людяності: ознаки, контекстуальні елементи	Злочин геноциду і злочини проти людяності: ознаки, контекстуальні елементи	8
7	Злочин агресії і воєнні злочини: ознаки, контекстуальні елементи	Злочин агресії і воєнні злочини: ознаки, контекстуальні елементи	8
8	Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо ситуації в Україні.	Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо ситуації в Україні.	8
9	Засади міжнародної кримінальної відповідальності	Засади міжнародної кримінальної відповідальності	8
10	Міжнародний кримінальний процес і правова допомога у кримінальних справах	Міжнародний кримінальний процес і правова допомога у кримінальних справах	8

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Міжнародне кримінальне право: поняття, джерела, загальні принципи	Міжнародне кримінальне право: поняття, джерела, загальні принципи	110
2	Міжнародний кримінальний суд: статус, судустрій і юрисдикція	Міжнародний кримінальний суд: статус, судустрій і юрисдикція	
3	Міжнародний кримінальний процес і правова допомога у	-	

кримінальних справах.		
-----------------------	--	--

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, міжнародних нормативних актів та нормативних актів зарубіжних країн;
- підготовка презентацій за тематикою;
- робота над справами Міжнародного кримінального суду;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «International criminal law / Міжнародне кримінальне право» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства 1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160#Text

2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

3. Додатковий протокол Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text

4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text

5. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text

6. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

7. Кишинівська конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_619#Text

8. Конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_087#Text

9. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_167#Text

10. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації 1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_165#Text

11. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162#Text

12. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text

13. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157#Text

14. Конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

15. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

16. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

17. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна 1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244#Text

18. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_149#Text

19. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження і покарання 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text

20. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

21. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text

22. Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d68#Text

23. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з бомбовим тероризмом 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374#Text

24. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

25. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text

26. Мінська конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text

27. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію, який доповнює

Конвенцію про боротьбу з незаконними актами, що спрямовані проти безпеки цивільної авіації, прийняту в Монреалі 23 вересня 1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_269#Text

28. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text

29. Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_790#Text

30. Статут Міжнародного військового трибуналу для Далекого Сходу 1946 р. URL: <https://docs.cntd.ru/document/902053853>

31. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text

32. Статут Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_711#Text

33. Статут Міжнародного кримінального трибуналу щодо Руанди 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d65#Text

34. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Про визначення агресії» 1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74#Text

35. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

Основна література:

1. Верле, Г. Принципы международного уголовного права: учебник. Одесса: Феникс; Москва: Транслит, 2011. 882 с.
2. Cassese A. International Criminal Law. Oxford University Press, 2013. 528 p.

3. The Oxford Handbook of International Criminal Law / Edited by Kevin Heller, Frederic Megret, Sarah Nouwen, Jens Ohlin, and Darryl Robinson. Oxford University Press, 2020. 918 p.
4. Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court. Ed. by O. Triffterer. Second Edition, Baden Baden, 2008.
5. [Commentary on the Law of the International Criminal Court](#) / Edited by Mark Klamberg. Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher. 2017. 819 p.
6. Stahn C. A [Critical Introduction to International Criminal Law](#) Oxford University Press, 2018. 464 p.
7. Cryer R., Friman H., Robinson D., Wilmschurst E. An Introduction to International Criminal Law and Procedure. Cambridge University Press, 2014. 522 p.
8. Нільс Мельцер. [Міжнародне гуманітарне право: загальний курс](#). МКЧХ, 2021. 398 с.
9. Хенкертс Ж-М., Досвальд-Бек Л. [Обычное международное гуманитарное право](#). Т.1 Нормы. МККК, 2006. 818 с.
10. [Understanding the International Criminal Court](#) / ICC documents.

Додаткова література

1. Давид Э. [Принципы права вооруженных конфликтов](#). Москва: МККК, 2011. 1144 с.
2. Boister, N. An Introduction to Transnational Criminal Law: Edition 2. Oxford University Press. 2018. 512 p.
3. Bassiouni C. International Extradition: United States Law and Practice (6th Edition). Oxford International Law Library. 2014. 1328 p.
4. Senatorowa Oksana. Die Ukraine und der Internationale Strafgerichtshof: Der lange Weg zur Gerechtigkeit. *Ukraine-analysen* NR. 208, 06.11.2018. P. 7–11. URL: <http://www.laender-analysen.de/ukraine/pdf/UkraineAnalysen208.pdf>

5. Oksana Senatorova. Prosecution of International Crimes Committed in Ukraine: Current Challenges and Perspectives. *Religion & Gesellschaft in Ost und West*. 2022. NR. 4.

6. Senatorowa Oksana. Special Tribunal for the Crime of Aggression Against Ukraine: Filling in the Gaps and Avoiding the Pitfalls. *Ukraine-Analysen*. July 2022. Nr. 270.

7. Сенаторова О. В. «Міжнародний кримінальний суд: в чому проблеми юрисдикції щодо війни в Україні та як їх вирішити?» // сайт Центру Міжнародного Гуманітарного Права і Перехідного Правосуддя. 28 жовтня 2020 р. URL: <https://ihlaw.org/mizhnarodnyj-kryminalnyj-sud-ukrayina/>

8. Сенаторова О. В. Принципи Нюрнберзького процесу як основа міжнародної кримінальної юстиції. *Теорія і практика правознавства*. 2011. № 1(1).

9. Теорія та практика міжнародного кримінального права: підручник / [Зелінська Н.А., Андрейченко С.С., Дрьоміна-Волок Н.В., Коваль Д.О.; за ред. проф. Зелінської Н.А.]. Одеса: Фенікс, 2017.

10. Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: монографія. Київ: Істина, 2005. 264 с.

Інтернет-ресурси

1. Сайт Міжнародного кримінального суду – <https://www.icc-cpi.int/Pages/Main.aspx>

2. Звіт Прокурора Міжнародного кримінального суду про дії з попереднього дослідження ситуації в Україні за 2020 рік – <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2020-PE/2020-pe-report-ukr-rus.pdf>

3. Nuremberg Trials Project – http://nuremberg.law.harvard.edu/php/docs_swi.php?DI=1&text=overview

4. Міжнародний залишковий механізм для кримінальних трибуналів (United Nations International Residual Mechanism for Criminal Tribunals) – <https://www.irmct.org/en>

5. Інформаційна сторінка ООН про Міжнародні та гібридні кримінальні суди і трибунали (International and Hybrid Criminal Courts and Tribunals) – <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/international-law-courts-tribunals/international-hybrid-criminal-courts-tribunals/>
6. Основні юридичні тексти Міжнародного кримінального суду – <https://www.icc-cpi.int/resource-library#legal-texts>
7. Міжнародний Комітет Червоного Хреста – <https://www.icrc.org/ru>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри міжнародного права. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=217:kafedra-mizhnarodnoho-prava&Itemid=151

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв’язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов’язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції).

Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «International criminal law / Міжнародне кримінальне право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у роботі над навчальним кейсом, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34